

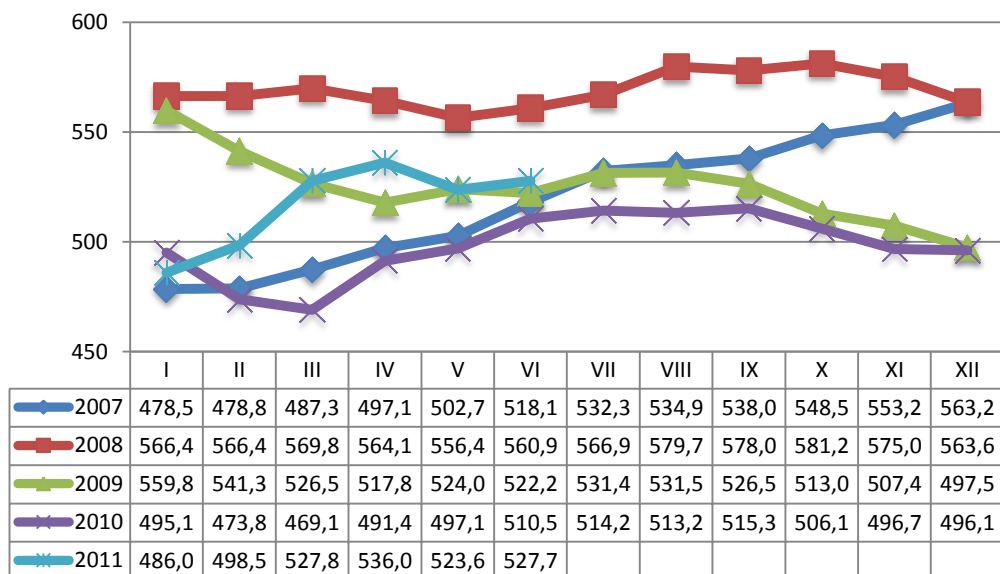
LIETUVIŠKOS VIŠTIENOS KAINŲ TENDENCIJOS TRENDS OF LITHUANIAN CHICKEN PRICES

Laura PETRAUSKAITĖ

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė, laura@laei.lt

Paukštienos vartojimas Lietuvoje per pastaruosius metus išaugo iki 22 kg vienam šalies gyventojui [13]. Lietuviai daugiau suvalgo tik kiaulienos. Paukštiena suvartojamos mėsos struktūroje sudaro beveik trečdalį. Remiantis tokiais statistiniais duomenimis galima daryti išvadą, kad paukštiena yra svarbus kasdienės mitybos produktas, todėl kiekvienam aktuali jos kaina, kuri ir bus nagrinėjama šiame straipsnyje.

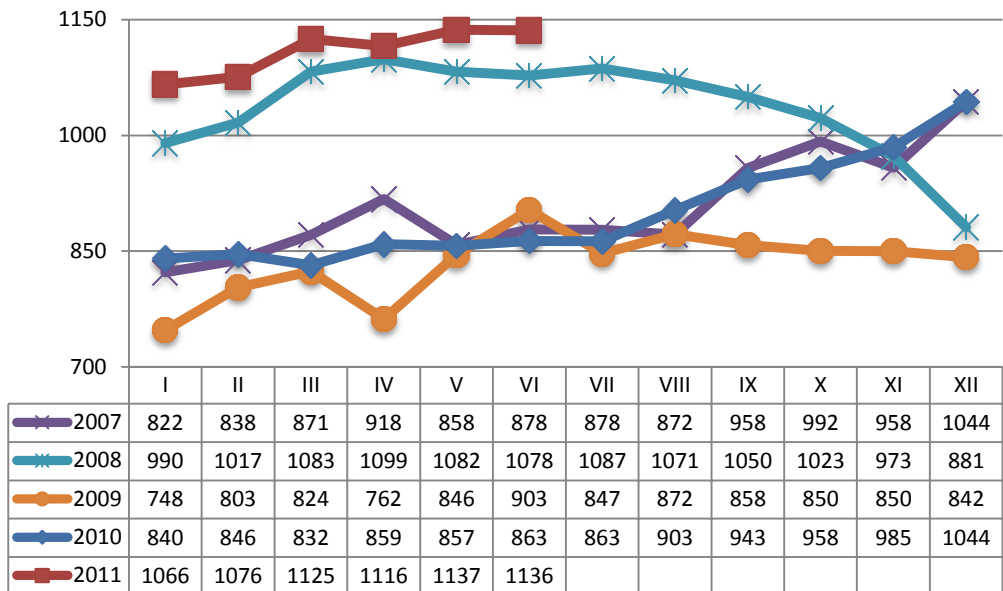
Didmeninė rinka. 2007–2008-ieji – vištienos didmeninės kainos augimo metai. Per šį laikotarpį vištiena pabrango maždaug penktadaliu. Nuo 2008-ųjų pabaigos iki 2010-ųjų I ketvirčio kaina pasuko priešinga kryptimi. 2010 metų kovo mėnesį vištienos didmeninė kaina buvo mažiausia per visą 2007–2011 metų laikotarpį. Palyginti su 2008-ųjų spalio, kai kaina buvo pasiekusi tiriamojo laikotarpio piką, ji nukrito 19 proc. (1 pav.).

1 pav. Vidutinė didmeninė vištų skerdenų kaina Lietuvoje 2007–2011 metais, Lt/100 kg [16]
Figure 1. Average wholesale prices of chicken carcasses in Lithuania in 2007–2011, Lt/100 kg

Nuo 2010 metų II ketvirčio vištienos didmeninė kaina vėl pradėjo kilti ir šis procesas su nedideliais svyravimais tęsėsi iki pat 2011 metų vidurio. 2011-ųjų birželio mėnesį, palyginti su 2010-ųjų kovu, kaina išaugo daugiau nei 12 proc. 2011 metų I pusmetį vištiena šalies didmeninėje rinkoje kainavo beveik 6 proc. brangiau nei tuo pačiu laiku prieš metus.

Didmeninei kainai daugiausia įtakos turėjo paukščių lesalų sąnaudos. Skaičiavimai rodo, kad jos 2010 metais ES sudarė iki 82 proc. paukštienos gamybos sąnaudų [1]. Palyginti su naminių paukščių lesalų kainų pokyčiais, vištienos didmeninė kaina Lietuvoje 2007–2011 metais kito panašiai, tik atsiliko kelis mėnesius ir mažiau svyravo. Remiantis statistiniais duomenimis, galima daryti prielaidą, kad vištienos kainos 2011 metais dar didės, nes paukščių lesalų didmeninė kaina 2011-ųjų I pusmetį augo 7 proc., pasiekė tiriamojo laikotarpio didžiausią lygį, beveik trečdaliu viršijo 2010-ųjų to paties laikotarpio kainą ir buvo 5 proc. didesnė nei 2008-ųjų sausio–birželio mėnesiais (2 pav.).

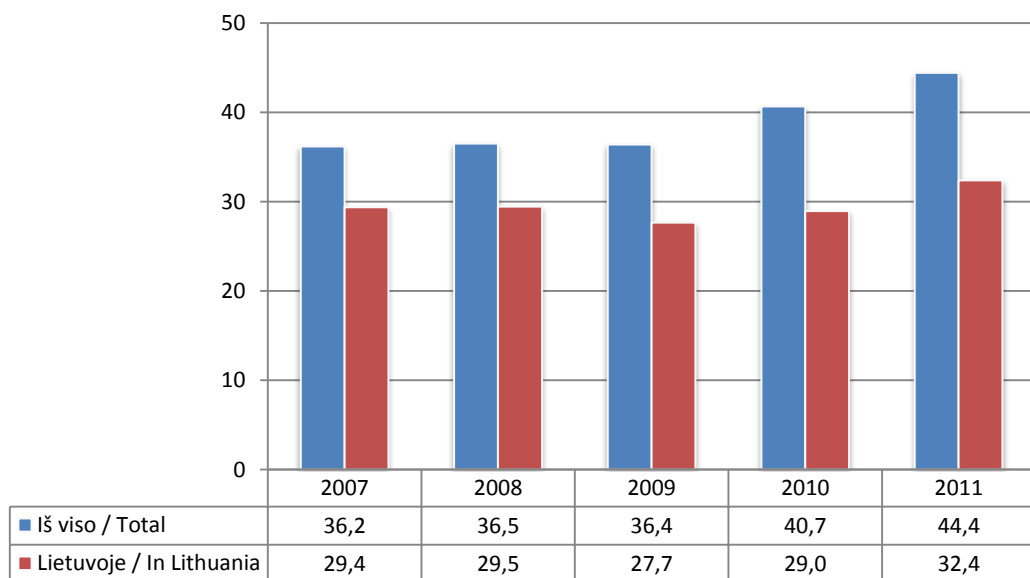

2 pav. Didmeninė lesalų kaina be PVM Lietuvoje 2007–2011 metais, Lt/t [12]

Figure 2. Wholesale prices of feeding stuffs for poultry in Lithuania in 2007–2011 (without VAT), Lt/t

Vištienos didmeninei kainai augti įtakos turėjo ir didėjanti paklausa. 2011 metų I pusmetį šalies gamintojai pardavė didžiausią paukštienos kiekį, palyginti su ketverių praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu. 2011 metų sausio–birželio mėnesiais gamintojai paukštienos realizavo beveik 23 proc. daugiau nei tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu (3 pav.), o vietinėje rinkoje pardavimas išaugo 10 proc.

Nepaisant spartaus augimo, Lietuvos gamintojų vištienos didmeninė kaina 2011 metų I pusmetį buvo viena mažiausių tarp ES šalių (1 lentelė). Palyginti su ES vidurkiu, šalies didmeninėje rinkoje vištiena 2011 metų sausio–birželio mėnesiais kainavo 18 proc. mažiau. Didmeninė vištienos kaina šiuo laikotarpiu buvo mažesnė tik Jungtinėje Karalystėje (8 proc.), Lenkijoje (7 proc.) ir Bulgarijoje (2 proc.). Palyginti su kita kaimynine šalimi – Latvija, Lietuvoje broilerių didmeninė kaina 2011 metų I pusmetį buvo 11 proc. mažesnė.

3 pav. Lietuvos gamintojų paukštiesienos pardavimas 2007–2011 metų I pusmetį, tūkst. t [2–6]
Figure 3. Sales of Lithuanian producer poultry meat in the 1st half of 2007–2011, thou t

1 lentelė / Table 1

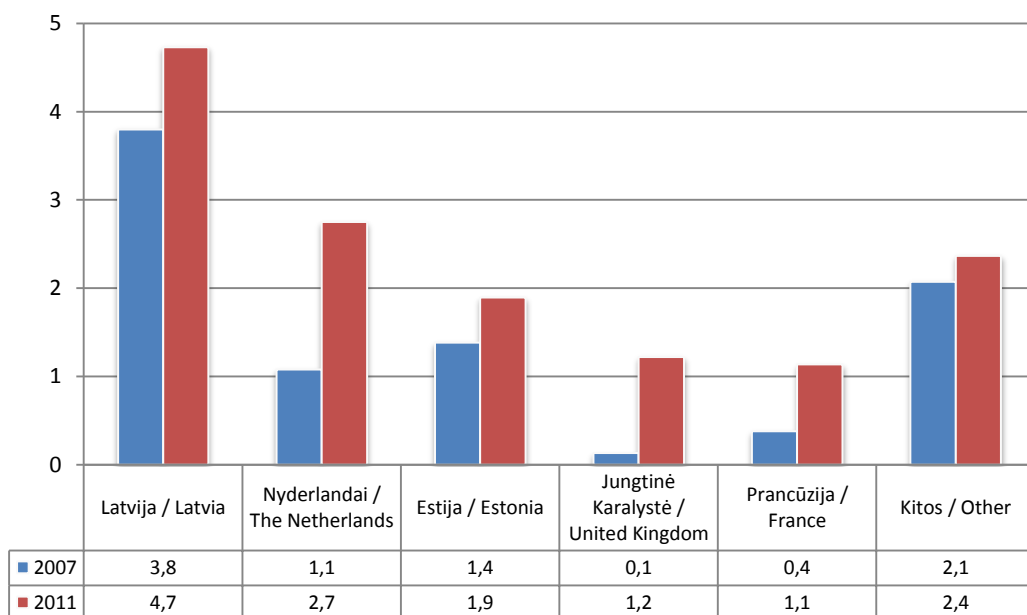
Didmeninės broilerių kainos ES valstybėse 2007 ir 2011 metų I pusmetį, Lt/100 kg [15]
 Average wholesale prices of broiler in EU countries in the 1st half of 2007–2011, Lt/100 kg

Šalis / Country	2007	2011	Pokytis, proc. Change, %
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	497,3	482,6	-3,0
Lenkija / Poland	453,2	488,9	7,9
Bulgarija / Bulgaria	447,2	512,7	14,7
Lietuva / Lithuania	496,5	525,2	5,8
Rumunija / Romania	580,5	564,1	-2,8
Portugalija / Portugal	585,2	582,1	-0,5
Latvija / Latvia	574,3	592,6	3,2
Vengrija / Hungary	602,9	599,4	-0,6
Belgija / Belgium	558,6	606,2	8,5
Slovakija / Slovakia	595,8	608,4	2,1
Ispanija / Spain	616,1	619,0	0,5
Airija / Ireland	590,9	621,5	5,2
Čekija / Czech Republic	493,3	626,2	26,9
Nyderlandai / Netherlands	559,6	653,3	16,7
Austrija / Austria	633,4	661,7	4,5

Šalis / Country	2007	2011	Pokytis, proc. Change, %
Slovėnija / Slovenia	601,8	673,3	11,9
Malta / Malta	580,1	688,6	18,7
Italija / Italy	650,7	716,3	10,1
Graikija / Greece	657,7	737,9	12,2
Švedija / Sweden	588,2	751,3	27,7
Danija / Denmark	562,6	767,2	36,4
Prancūzija / France	663,9	767,5	15,6
Kipras / Cyprus	712,7	851,6	19,5
Suomija / Finland	669,5	854,9	27,7
Vokietija / Germany	715,0	874,4	22,3
ES / EU	583,9	640,9	9,8

Didėjanti lietuviškos vištienos kaina išliko konkurencinga, nes šios mėsos kainos augo beveik visose ES šalyse. 2011 metų I pusmetį, palyginti su tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu, labiausiai broileriai didmeninėje rinkoje pabrango Danijoje, mažiausiai – Ispanijoje. Šalių, kuriose broileriai tiriamuoju laikotarpiu atpigo, buvo vos kelios: Jungtinė Karalystė, Rumunija, Portugalija ir Vengrija, tačiau kainos šiose valstybėse mažėjo nedaug.

Konkurencinga lietuviškos paukštienos kaina leido padidinti eksporto apimtį (4 pav.) ir išplėsti prekybos partnerių tinklą. 2011 metų I pusmetį paukštienos eksportuota į 24 šalis. Palyginti su 2007-aisiais, tai 7-iomis šalimis daugiau, iš jų net 6 partneriai – iš trečiųjų šalių.

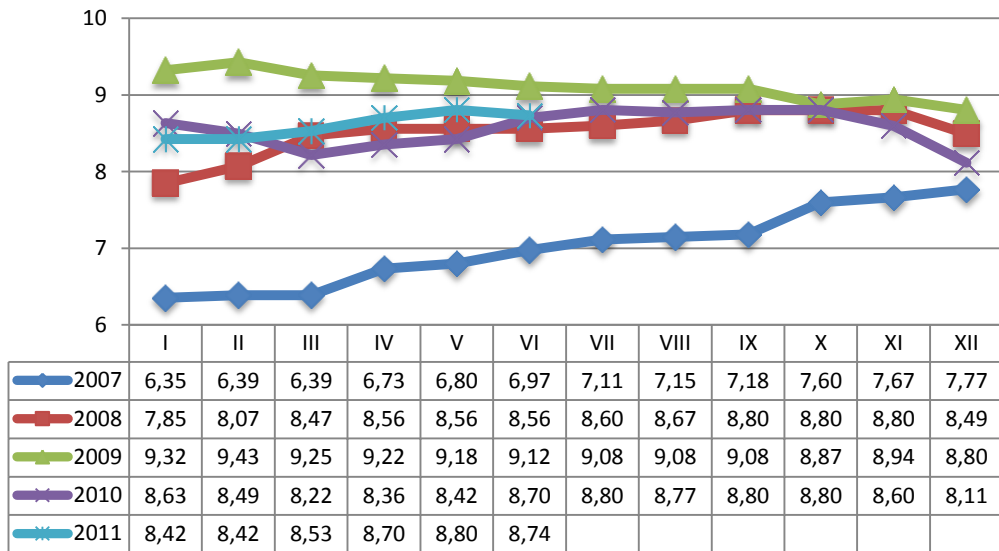

4 pav. Lietuvos paukštienos eksportas 2007–2011 metų I pusmetį, tūkst. t [18]

Figure 4. Exports of Lithuanian poultry meat in the 1st half of 2007–2011, thou t

Nors partnerių iš trečiųjų šalių ir pagausėjo, Lietuva tiriamuoju laikotarpiu daugiausia paukštienos eksportavo į ES: 85 proc. 2007-ųjų I pusmetį, 93 proc. 2011-ųjų I pusmetį. Tai rodo, kad labiausiai lietuviškos paukštienos paklausa augo ES rinkose. Pagrindinis lietuviškos paukštienos importuotojas 2007–2011 metais buvo Latvija. Į ją per visą tiriamąjį laikotarpį buvo išvežama apie trečdalis eksportuojamos paukštienos. Kitos daugiausia lietuviškos paukštienos pirkusios šalys buvo Estija ir Nyderlandai.

Mažmeninė rinka. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvoje 2011 metais didėjo. Per šių metų I pusmetį ji išaugo apie 4 proc. (5 pav.). Palyginti su 2010-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, 2011 metų I pusmetį vidutinė mažmeninė vištienos kaina buvo 1,6 proc. didesnė. Ji viršijo 2008-ųjų I pusmečio kainą (3 proc.), bet nesiekė 2009-ųjų.

5 pav. Mažmeninė vištienos kaina Lietuvos prekybos centruose 2007–2011 metais, Lt/kg [7–11]
Figure 5. Retail prices of chicken meat in supermarkets in Lithuania in 2007–2011, Lt/kg

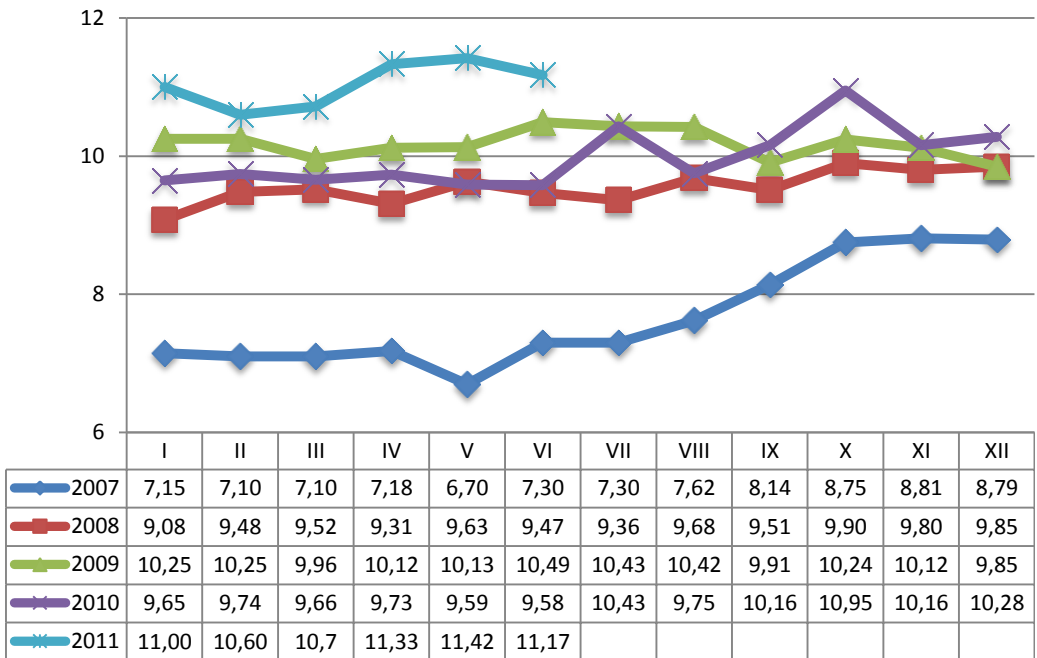
Kainų didėjimas 2007–2011 metais matyti ir analizuojant įvairių vištų dalių mažmenines kainas. Visos jos 2011 metų I pusmetį, palyginti su tuo pačiu 2007-ųjų laikotarpiu, pabrango vidutiniškai 35 proc. Labiausiai išaugo blauzdelių kaina (2 lentelė). Žemės ūkio rūmų duomenimis, 2011 metų I pusmetį Lietuvos prekybos centruose brangiausios buvo vištų krūtinėlės. Pigiausiai buvo galima įsigyti vištų sparnelių.

Turguose vištiena brango dar labiau nei prekybos centruose. 2011 metų sausio–birželio mėnesiais vištiena čia kainavo net 56 proc. daugiau nei 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu (6 pav.). Lietuvos turguose 2011 metų I pusmetį paukštiena buvo brangiausia per penkerius metus. O palyginti su prekybos centrais, turguose 2011 metų sausio–birželio mėnesiais vištiena kainavo 28 proc. brangiau.

2 lentelė / Table 2

Kai kurių vištų dalių mažmeninė kaina Lietuvoje 2007 ir 2011 metų I pusmetį, Lt/kg [17]
Retail prices of selected chicken parts in Lithuania in the 1st half of 2007 and 2011, Lt/kg

Vištų dalys / Chicken parts	2007	2011	Pokytis, proc. Change, %
Sparneliai / Wings	6,08	8,07	32,7
Šlaunelės / Thighs	7,05	9,45	34,1
Blauzdelės / Drumsticks	7,36	10,24	39,2
Krūtinėlės / Breasts	11,69	15,59	33,3

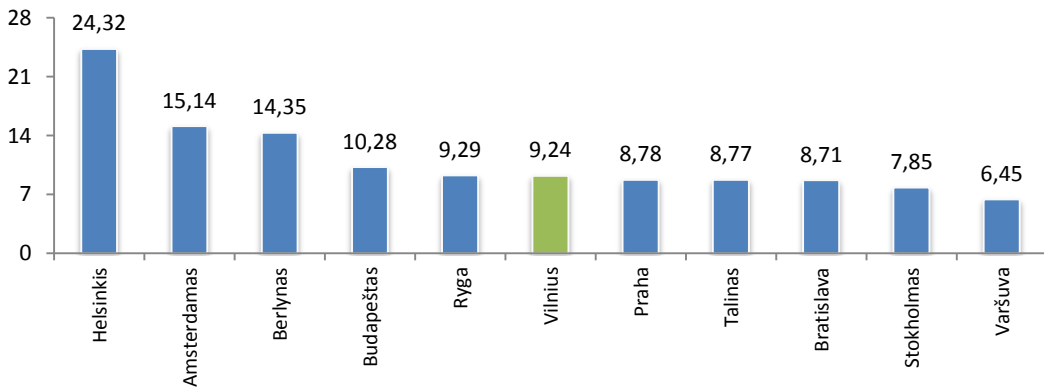

6 pav. Vištienos kaina Lietuvos turguose 2007–2011 metais, Lt/kg [17]
Figure 6. Prices of chicken meat on Lithuanian marketplaces in 2007–2011, Lt/kg

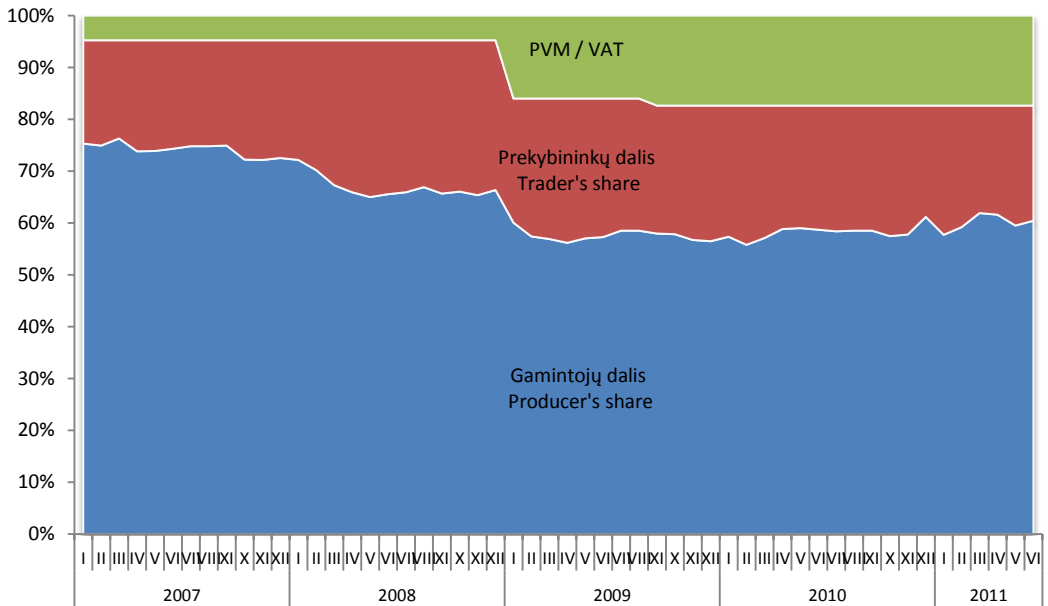
Nors 2011 metų I pusmetį didmeninė vištienos kaina šalyje buvo viena mažiausių ES, tačiau mažmeninėje rinkoje ji liko gana aukšta (7 pav.).

Palyginti su kaimyninių šalių sostinėmis, 2011 metų 22-ą savaitę broileriai daugiau (0,5 proc.) kainavo tik Rygoje, o Taline ir Varšuvoje jų kaina buvo atitinkamai 5 proc. ir 30 proc. mažesnė nei Vilniuje.

Paanalizavus vištienos kainos sudėtį Lietuvoje matyti, kad 2011-ųjų I pusmetį kainų augimą lėmė gamintojų kainos didėjimas. Prekybininkai, stengdamiesi mažmeninėje rinkoje palaikyti pastovesnę kainą ir išvengti smarkaus brangimo, savąją dalį buvo šiek tiek sumažinę (8 pav.).

7 pav. Mažmeninės vištienos kainos kai kurių ES valstybių sostinėse 2011 metų 22-ą savaitę, Lt/kg [14]
Figure 7. Retail prices of chicken meat in the capital cities of selected EU countries in th 22nd week of 2011, Lt/kg

8 pav. Vištienos mažmeninės kainos struktūra Lietuvoje 2007–2011 metais, proc. [7–11; 16]
Figure 8. Structure of retail price of chicken meat in Lithuania in 2007–2011, %

IŠVADOS

2011 metų I pusmetį vištienos didmeninė kaina padidėjo 9 proc. ir 2007–2011 metų laikotarpiu atsiliko tik nuo 2008-ųjų kainos. Vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių šios mėsos kainą – lesalų kaina ir jos svyravimai. Tačiau, palyginti su kitomis ES šalių didmeninėmis vištienos kainomis, Lietuvoje ji buvo tarp mažiausių. Tai lėmė lietuviškos paukštienos paklausos padidėjimą užsienio valstybėse. Mūsų šalis išplėtė ne tik užsienio prekybos naminių paukščių mėsa apimtį, bet ir geografiją.

Mažmeninė vištienos kaina Lietuvoje 2011 metų I pusmetį išaugo 4 proc. ir taip pat buvo viena aukščiausių per 2007–2011 metų laikotarpį, išskyrus 2009-uosius. Prekybos centruose vištiena buvo pigesnė nei turgavietėse. Mažmeninės kainos struktūros tyrimas parodė, kad 2011 metais kainos didėjimą lėmė gamintojų kainos didėjimas.

LITERATŪRA

1. *54rd FEFAC Annual General Meeting*. Bruges, 8–9 June 2011 [interaktyvus]. Brussels: European Feed Manufacturers' Federation, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.fefac.org>.
2. *Gaminių gamyba 2007*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2008. ISSN 1648-5777.
3. *Gaminių gamyba 2008*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009. ISSN 1648-5777.
4. *Gaminių gamyba 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2010. ISSN 1648-5777.
5. *Gaminių gamyba 2010*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2011. ISSN 2029-5960.
6. *Gaminių gamyba 2011*. Statistikos departamento išankstiniai duomenys.
7. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2007. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
8. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2008*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2008. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
9. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2009. Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
10. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2010*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2010. Nr. 1–12. ISSN 2029-364X.
11. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2011*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2011. Nr. 1–6. ISSN 2029-364X.
12. *Lietuvos gamintojų parduotos pramonės produkcijos vidutinės kainos (be PVM) 2007–2011 m.* Statistikos departamento duomenys.
13. *Lietuvos žemės ūkis 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas, 2010. ISSN 2029-3658.
14. *Mažmeninės maisto produktų kainos (Lt) kai kurių ES šalių sostinėse 2011 m. 22 sav. (2011-05-30–2011-06-05)* [interaktyvus]. Vilnius: Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.vic.lt/>>.
15. *Monthly Market Prices for Broilers (65%) in the EU* [interaktyvus]. Belgija: Europos Komisija, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: < <http://circa.europa.eu>>.
16. *Vištienos skerdenų pardavimo vidutinių svertinių kainų suvestinė ataskaita 2007–2011 m. pagal KPS-1* [interaktyvus]. Vilnius: Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.vic.lt/>>.
17. *Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacija* [interaktyvus]. Kaunas: Žemės ūkio rūmai, 2011 [žiūrėta 2011 m. rugpjūčio 24 d.]. Prieiga per internetą: < <http://www.zur.lt>>.
18. *ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė*.